

Informatie

De Lendevallei is een langgerekt natuurgebied van 860 hectare aan weerszijden van het riviertje de Lende.

De streek verkeerde eeuwenlang onder Saksische invloedsferen. Dat uit zich in een andere verkaveling, bebouwing en cultuurhistorie én in het eigen dialect, het Stellingswerfs. De Lende fungeerde ook lang als grens in tijden van woelingen en oorlogen. Daarvan getuigen de in ere herstelde aarden schansen en vernuftige waterlinies die de vijand moesten keren. Kortom een kennismaking met een bijzonder stukje Fryslân, een grensgebied waar de natuur weer de vrije loop krijgt.

Fietsen en wandelen

De fietsroute dient als basis voor een mooie wandelroute. Deze wandelroute volgt grotendeels hetzelfde traject door de vallei en over de zandruggen, maar takt soms even verleidelijk af, dwars door het vergraven veenmoeras. De wandeling neemt zo'n vier tot vijf uur in beslag (14 kilometer). Aan de hand van de aangegeven routes in geel, rood en groen op het kaartje kan men alternatieve routes samenstellen. De fietstocht gaat over 16 kilometer en duurt met pauze ongeveer anderhalf uur. De wandel- en fietsroute beginnen op de parkeerplaats ter hoogte van de Blessebrug, aan de Steenwijkerweg bij Wolvega. De aanwijzingen zijn in het groen aangegeven. In de Lendevallei grazen in bepaalde gebieden Schotse Hooglanders. Langs de route zijn geen horecagegelegenheden. Het café in Peperga (even voorbij de kruising van de Pepergaweg met de Buitenweg) is vanaf 16.00 uur geopend.

Blesbroggeschaans

Vlak voor de Blessebrug ligt de herstelde Blesbroggeschaans. De halve sterrenschans, een aarden versterking, maakte deel uit van de Friese waterlinie. In 1672 en 1673 werd het verdedigingswerk dat in 1583 was aangelegd langs de hoofdweg tussen Overijssel en Fryslân belegerd door Bommen Berend. Onder aanvoering van Johan Mauritz van Nassau Siegen en Hans Willem Baron van Ayla hielden de Friezen stand, ondanks de felle aanvallen van de vijandelijke troepen en aanhoudende beschietingen.

It Fryske Gea

Postbus 3

9244 ZN Beetsterzwaag

Tel. (0512) 38 14 48

Fax (0512) 38 29 73

E-mail info@itfryskegea.nl

Website www.itfryskegea.nl

Kraamkamer van nieuwe natuur

Vergraven veenmoeras

Ontdekkings- reis door de Lendevallei

op de fiets en te voet

Bloeiende zuring

Blauwborst

De Lendevallei behoort tot de topcollecties van It Fryske Gea. Een dergelijk uitgestrekt beekdalcomplex behoort in Nederland zelfs tot de uitzonderingen. Door het herstellen van de oude meanders krijgt de rivier nog meer lengte. Het fietspad langs de Lende kennen de meeste mensen wel, maar de paden door het moeras en over de oeverwal zijn onbekend. De enorme dynamiek van het gebied en de afwisseling van bos, boerderijtjes en open beekdallandschap zijn echt een openbaring.

Tekst: Fokko Bosker

Foto's: Anton Huitema, Dico de Klein, Hans Pietersma, Germ van der Burg en Teun Veldman

— — — — — fiets- en wandelroute
 ● ● ● ● ● wandelroute

Over De Lendevallei

Van oorsprong is de omgeving van de Lende een glooiend beekdal-landschap met bossen en lage kweldergebieden van grasland en petgaten. It Fryske Gea wil van de verbrokkelde natuurgebieden als de Blesbroggepolder, de Catspolder en de Lindewijk weer een eenheid maken en herinrichten als gevarieerd moerasgebied. In de Catspolder is de herinrichting tot plasdras natuurgebied inmiddels afgerond. Een fietspad over de vroegere waterschapskade toont al het moois dat het beekdal de bezoekers te bieden heeft. Aan de ene kant een geheimzinnig schaduwrijk en dicht elzenbroekbos op de verlandde petgaten terwijl in de vergraven polder watervogels kwetteren. De natuur heeft zich in een razend tempo ontwikkeld met een geweldige diversiteit. Waarnemingen van de mooiste soorten als de groenpootruiter, lepelaars en purperreigers zijn het bewijs. De lepelaar is helemaal nieuw in dit gebied en wellicht vestigt zich er een kleine broedkolonie.

Vruchtbare kraamkamer

Tussen de Blessebrug en de Kontermansbrug krijgt de Lende de komende jaren haar oude loop van voor 1922 toen de kanalisatie

Blesbroggeschaans

Buizerd

Grote pimpernel

begon, terug. De rivier zal door de kronkels minder diep worden waardoor motorjachten er in de toekomst niet meer kunnen varen. Bovenstrooms is het water dan nog alleen nog voor kano's toegankelijk. De polders in het dal van de Lende maken deel uit van het natuurgebied en dienen tevens als waterberginggebied. Dankzij de verbeterde waterkwaliteit en het herstel van de natte verbinding met de Weerribben, de Wieden en de Rottige Meenthe vond ook de otter na lange afwezigheid haar weg terug naar de Lendevallei. De afgelopen winters zijn dankzij het sneeuwdek volop ottersporen gevonden, wellicht is hier zelfs al een aantal jonge otters geboren. De bijzondere vruchtbare kraamkamer maakt duidelijk overuren.

Aardkundig monument

De Lendevallei is een restant van het oeroude beekdal dat ontstond in de voorlaatste ijstijd. Het aardkundige monument bestaat uit glaciële dekzandlagen die later gedurende duizenden jaren gestaag zijn begroeid met veen en slib. Het kwelwater sijpelt vanuit de bodem naar boven, een goede biotoop voor zeldzame planten zoals holpijp, waterdrieblad en rode pimpinella. Ook voor vogels is het moeras dat wordt doorsneden door een traag meanderende rivier een eldorado. Rietzanger, blauwborst, boomvalk, havik, bruine kiekendief, sperwer, buizerd en torenvalk, maar ook wielewaal, roerdomp, winterkoning, tjiptjaf, vink, kneu en putter laten zich volop horen. De vinken nemen het op tegen de andere bosfluiters.

Start van de route

Vanaf de parkeerplaats aan de Lende steken we de brug over in de richting van grensplaats De Blesse tot aan de Domeinenweg. Daar linksaf richting De Hoeve. De landweg slingert over het spoor en onder de snelweg door om uiteindelijk bij de Lende uit te komen.

Het riviertje waaiert hier al majestueus uit. Tot 1927 was het gebied dat veelvuldig blank stond, amper voor mensen toegankelijk nadat in voorgaande eeuwen het laagveen was afgegraven. Op de zandruggen aan weerszijden ontstonden in de middeleeuwen boerendorpen zoals Peperga, Steggerda en Oldeholtgade. De handelswegen lopen dan ook zo'n beetje parallel aan weerszijden van de kronkelende rivier die in trage lussen haar weg zocht naar de toenmalige Zuiderzee.

Ter hoogte van de Lende rechts aanhouden. Voorbij de stal van de Catshoeve markeert een zwerfkei het nieuwe fietspad over de waterschapskade in de richting van Peperga.

De natuur heeft overduidelijk het heft in handen genomen in de oorspronkelijke polder. De uitgegraven laagten in een patroon van petgaten met daartussen de hogere legakkers staan vol water. De herstelde oude kronkelingen die tijdens de kanalisatie van de Lende zijn volgestort met bagger zijn ideaal voor dobberende waterhoentjes, wilde eenden, ganzen en futen.

Wieg van Pieter Stuyvesant

In het verlengde van het fietspad vormt de kerktoren van Peperga een mooi baken om op aan te koersen.

Catspoolder

Fietspad Catspoolder

Fuut

Lendemeander

Waarschijnlijk stond in dit dorp omstreeks 1612 de wieg van de latere kolonisator en ontdekkingsreiziger Pieter Stuyvesant. In de berm langs de Pepergaweg vlakbij de snelweg A32 staat een eenvoudig monument ter ere van deze beroemdste inwoner van Weststellingwerf. Als baby verkaste hij overigens al naar Scherpenzeel, om op twaalfjarige leeftijd te verhuizen naar Berlikum op de veel rijkere Friese klei. Zijn vader was een stijfkoppige predikant die het veelvuldig aan de stok kreeg met de plaatselijke notabelen. Pieter had kennelijk iets van zijn opvliegende aard en rechtlijnigheid meegekregen. Hij brak onder druk van een dreigend schandaal zijn studie in Franeker af en maakte vervolgens carrière in de zeevaart. Hij drukte zijn stempel op Nieuw Amsterdam, de nederzetting in Amerika die onder zijn bezielende leiding stadsrechten verwierf.

Fata Morgana

Afhankelijk van de tijd van het jaar zoeven libellen ter grootte van een kleine handpalm over het fietspad en de aangrenzende sloten. In de verte overstemmen meeuwen in de kolonie met hun gekrijs het constante geruis van het voorbij zoevende snelverkeer.

Het fietspad volgen tot Peperga en vervolgens over de Pepergaweg linksaf richting Steggerda. Op de kruising met de Buitenweg wederom linksaf. De smalle asfaltweg voert door weilanden en maakt een bocht naar rechts ter hoogte van boerderij Fata Morgana.

Dit landschap is als een luchtspiegeling zo mooi. Hoog geboomte flankeert in de verte de Lende. In de zomermaanden bloeien in de bermen klaprozen. De weilanden fungeren als vogelreservaat en broedgebied van weidevogels.

Op de T-splitsing nemen we linksaf de Hemweg in de richting van de rivier. Ter hoogte van het gemaal (rechts) gaan de fietsers rechtdoor tot aan de Lende en vervolgens rechtsaf langs het water richting Kontermansbrug. Wandelaars kunnen rechtsaf het Kuierpad nemen dat door rietvelden en elzenbos voert. Op een gegeven moment linksaf over het houten bruggetje de rode paaltjes volgen en aan het eind op het fietspad langs de Lende rechtsaf.

Langs de picknickplaats en vervolgens de Kontermansbrug oversteken. De eerste asfaltweg linksaf. Deze gaat over in een onverhard pad. Het pad aan het eind naar links volgen door bosje en vervolgens rechtdoor tot sintelweg. Op T-splitsing links en direct weer rechts. Rode paaltjes volgen naar Stellingenweg.

Alternatief: Wandelaars kunnen ook aan het eind van het Kuierpad linksaf slaan en teruglopen naar de brug over de Lende bij de A32. Daar eventueel over de brug de route kiezen langs de Lendepolder (rode route) en op de splitsing verder de gele route door de Helomapolder volgen. Terug over de brug en rechtsaf naar de Domeinenweg. Let op: de gele route is in de broedtijd gesloten.

Splitsing fiets- en wandelroute

Vorbij de paardenkliniek aan de provinciale weg gaan fietsers rechtdoor onder het viaduct en vervolgens hun tocht naar het beginpunt linksaf langs de nieuwbouw in Wolvega voor het spoor. De wandelaars nemen het betonpad voor de oprit naar de snelweg richting Heerenveen linksaf. Aan het eind door het klaphek de roodwitte markering volgen van de NS wandelroute door polder langs de Linde. Vervolgens over de betonnen boogbrug over de Lende rechtsaf via de Domeinenweg terug naar de parkeerplaats bij de Blessebrug.

Gewone Oeverlibel

Putter